

Gerard Dielessen, directeur NOC*NSF:

“Sportverenigingen moeten zich blijven vernieuwen”

DOOR FRISO SCHOTANUS

Op 25 april 2015 vierden we in het kader van 200 jaar Koninkrijk het recht op de vrijheid van vereniging en vergadering. Dat was een uitgelezen moment om de winnaar van de campagne ‘Laat je sportclub niet in zijn hemd staan’ bekend te maken, legt NOC*NSF-directeur Gerard Dielessen uit. De campagne draagt namelijk bij aan het versterken van de sportverenigingen. En dat is in deze veranderende tijden, waarin het traditionele verenigingsmodel onder druk staat, geen overbodige luxe. “Als we al die verenigingen niet zouden hebben gehad, dan zouden we nu niet beschikken over de unieke sportcultuur die we hier in de afgelopen 200 jaar hebben opgebouwd.”

“Uit het recht op vergaderen en verenigen in de Grondwet is de traditie ontstaan waarin miljoenen Nederlanders zich vrijwillig inzetten voor hun club. Nederland is één van de landen met het hoogste aantal lidmaatschappen van verenigingen per hoofd van de bevolking. De sport heeft daarin een aanzienlijk aandeel; we beschikken over zo’n 25.000 verenigingen waarbij ongeveer vijf miljoen mensen zijn aangesloten. Dat zie je nergens ter wereld. Deze sport-

clubs vervullen vanuit die traditie een heel belangrijke rol in onze samenleving. Want als zoveel mogelijk mensen sporten, dan is dat natuurlijk op allerlei terreinen en op allerlei manieren goed voor de samenleving. Ten eerste omdat het gezond is om te doen. Sporters hoeven minder vaak een beroep te doen op collectieve voorzieningen, zoals de zorg. Daarnaast zijn mensen graag lid van een vereniging omdat ze het gewoon leuk vinden. Het is prettig om in

zo’n omgeving met elkaar te kletsen, koffie te drinken, sociaal bezig te zijn.”

“Het is mooi dat de campagne ‘Laat je sportclub niet in zijn hemd staan’ samenvalt met dit jubileum. Maar ook niet geheel toevallig, want we zien ook dat die sportverenigingen onder druk staan. Het aantal lidmaatschappen loopt terug. Het gaat om een kleine teruggang, maar toch. Daarom is het belangrijk om goede ideeën die betrekking hebben op ledenwerving en -behoud, het aantrekken van sponsors en vrijwilligers, met elkaar te delen en daar is deze campagne precies voor bedoeld. Maar we moeten de teruglopende ledenaantallen ook niet dramatiseren. Want laten we wel wezen: er is geen enkele branche in Nederland die vijf miljoen leden kan claimen.”

Fundament

“Dat het ledenaantal onder druk staat is op zichzelf niet erg, omdat daar nieuwe vormen voor in de plaats komen. Een deel van de teruggang is namelijk te verklaren doordat steeds meer mensen in ongeorganiseerd verband met elkaar sporten. Dat is ook mooi, want zo zijn er uiteindelijk zo’n negen miljoen mensen die aan sport doen. Ons land telt dus zo’n vier miljoen ongeorganiseerde sporters. Maar dat ongeorganiseerde sporten gebeurt op het fundament van al die duizenden verenigingen die ons land rijk is. Vandaar de naam van de campagne: Laat je club niet in zijn hemd staan. Want als die verenigingen niet zouden hebben bestaan, dan zouden we niet de beschikking hebben over

“Het belangrijkste punt is dat je niet met je rug naar de toekomst gaat staan”

de unieke sportcultuur en sportinfrastructuur waarin dit ongeorganiseerd sporten op zo'n grote schaal kan plaatsvinden. Ook is gebleken dat wanneer mensen lid zijn van een sportvereniging, ze dan ze gemiddeld tien keer langer sporten, zo'n zeven tot tien jaar, dan wanneer ze dat ongeorganiseerd doen, bijvoorbeeld in de vorm van een sportschoolabonnement.”

“Begrijp me goed: er is niks mis met het feit dat mensen ongebonden gaan sporten. Ik ben er zelf één van. Ik fiets heel veel en dat doe ik met een clubje, al een aantal jaren. Wij verenigen ons dus ook, zij het op een andere manier. En wij zamelen met ons clubje bijvoorbeeld geld in voor goede doelen. Daarmee leveren we een serieuze bijdrage aan de samenleving. Maar het is natuurlijk ook prima als je zonder zo'n bijkomende goed doel sport.”

“De opdracht van de sportclubs is om te kijken wat voor betekenis zij kunnen hebben voor de mensen die ongebonden sporten. Dat kan doordat ze als ‘sportkenniscentrum’ fungeren, of aansprekende sportevenementen organiseren, waarbij ze op één of andere manier proberen mensen aan zich te binden. Zo krijg je dus een vermenging van die twee groepen. Daarom ondersteunen wij het ontwikkelen van open clubs volop. Dat zijn moderne verenigingen waar je ook andere voorzieningen vindt. Denk aan kinderopvang, of andere sporten die ouders of grootouders kunnen beoefenen dan alleen de sport die traditioneel wordt aangeboden.”

Biertje voor een gulden

“De sportclubs zitten dus in een veranderingsproces: ze moeten de wijken in, mensen met elkaar verbinden. Het aloude idee

waarbij je van leden een paar honderd euro contributie vraagt en waar je alleen een biertje koopt voor een gulden - ik omschrijf de situatie bewust zoals 'ie was - zo werkt het niet meer. Er zijn bijvoorbeeld prachtige voorbeelden te vinden van sportverenigingen die de samenwerking met partijen in de buurt zoeken. Bijvoorbeeld met scholen, zodat scholieren tegen een gereduceerd tarief verschillende sporten kunnen beoefenen.”

“Omdat mensen zich minder willen binden, komt een aantal competities onder druk te staan. Tennissers organiseren bijvoorbeeld hun eigen competities omdat ze zich niet in een georganiseerd keurslijf willen persen. Dat zie je ook in andere sporten terug. De vraag is: moet je aan die mensen een traditioneel lidmaatschap aanbieden? Of bied je ze de mogelijkheid om tegen een gere-

“Die kennisoverdracht is belangrijk, want te laat inspelen op veranderingen komt vaak door onwetendheid, niet door onwil”

duceerd tarief zelf wedstrijden te organiseren op het moment dat die groep dat wil? Ook dat zijn gedachten die passen bij deze campagne.”

“Kortom; de sport is op dit moment in beweging, het is dynamisch, is zichzelf opnieuw aan het uitvinden. Om in deze transitie mee te gaan vind ik: als sportverenigingen moet je willen blijven vernieuwen. Het belangrijkste punt is dat je niet met je rug naar de toekomst gaat staan. Je moet vooruit kijken, plannen maken, je moet een visie hebben op hoe je je club ontwikkelt. Sportclubs moeten ook ondernemender worden. Verenigingen zijn vaak sterk subsidieafhankelijk, vooral als het gaat om de accommodaties. Vanuit de lagere overheden worden daarin miljarden geïnvesteerd. Tegelijk zie je dat sport hip en cool is. Als verenigingen ondernemender worden, dan gaan ze daarmee aan de slag. Mensen die niet precies weten hoe ze op de veranderende samenleving moeten inspelen, raad ik dan ook van harte aan om kennis te nemen van de cases die in dit e-zine aan bod komen.”

Sport.nl

“Sportclubs kunnen bijvoorbeeld een belangrijke rol innemen als het gaat om de transitie van taken en verantwoordelijkheden op het gebied van (jeugd)zorg van het rijk naar gemeenten. Het zou goed zijn als de sport die verantwoordelijk zelf zou oppakken. Denk bijvoorbeeld aan het aan-

bieden van werkervaringsplaatsen aan langdurig werklozen of sportprogramma's voor kinderen die in een moeilijke positie zitten. Daarnaast is een aantal veranderingen waar het verenigingsleven mee te maken heeft te herleiden tot de digitalisering van de samenleving. Mensen vinden elkaar op andere manieren. Je kunt je sportprestaties bijvoorbeeld op een andere manier met elkaar delen. Denk aan Strava.com, waarmee je je sportprestaties digitaal zichtbaar maakt, ook voor anderen. Ik zie die ontwikkelingen niet als een bedreiging, maar als een kans. De sportbeleving kan door dit soort applicaties namelijk intenser worden en mensen vinden elkaar op andere manieren. Verenigingen zouden van dit soort applicaties gebruik kunnen maken om mensen aan zich te binden.”

“Wij zijn er als sportkoepel NOC*NSF voor om bonden en verenigingen bij deze ontwikkelingen te helpen. Daarom hebben wij Sport.nl gelanceerd (zie pagina X in dit nummer). Op dat platform spreken we mensen die willen gaan sporten – of dat al doen – rechtstreeks aan, en voorzien

we ze van allerlei informatie, we gidsen ze naar de juiste verenigingen. Ook bieden wij hier ondersteuning aan sportverenigingen aan. Zo'n uitgebreid platform hadden we een aantal jaren geleden niet kunnen ontwikkelen.”

Nieuwe inzichten

“Ook op andere manieren kunnen wij kennis overdragen, wij kunnen bewijslast op tafel leggen. Daarmee bedoel ik dat we kunnen laten zien welke interventies werken, en welke niet. Dat soort informatie hebben wij hier in huis. Ook stoppen wij op dit moment veel energie in het bevorderen van de kwaliteit van besturen. Zo hebben wij talentprogramma's ontwikkeld, zoals 'Jong Oranje', opgestart vanuit het idee om Young Professionals in de sport dichterbij elkaar te brengen. Dat helpt ook verenigingsbesturen beter te begrijpen wat er in de samenleving aan de hand is, jongere mensen brengen weer heel nieuwe inzichten mee. Die kennisoverdracht is belangrijk, want te laat inspelen op veranderingen komt vaak door onwetendheid, niet door onwil. Ook is bij sommige verenigingen sprake van conservatisme, of tijdgebrek.

“200 jaar Koninkrijk is een mooi moment om stil te staan bij wat we met z'n allen op sportgebied voor elkaar hebben gekregen”

Dit soort processen stuur je niet op een achternamiddag, het gaat om het beïnvloeden van de hearts en minds van bestuurders. En daar is tijd voor nodig.”

“Paul Schnabel, de voormalig directeur van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP), zegt altijd: ‘Mensen zullen zich willen blijven verenigen’. De vraag is alleen welke gedaante dat bij sportverenigingen aan-

neemt. Het is interessant om daarmee bezig te zijn. Er zijn clubs die daarin vooroplopen, zoals modelvereniging Omniclub Kampong, en er zijn verenigingen die achterlopen. Er zullen ook clubs uitsterven, maar er zullen ook weer nieuwe verbanden ontstaan. De bovenliggende boodschap is: ‘We winnen veel met sport’. Dat is onze missie, dat is waar we als NOC*NSF iedere dag mee bezig zijn. Zo vinden wij het ook

zeer belangrijk dat topsporters de kans krijgen om als rolmodel te kunnen fungeren, dat is voor kinderen uit lagere sociale klassen heel belangrijk. Kortom, er is zoveel te doen en zoveel te ontwikkelen. 200 jaar Koninkrijk is een mooi moment om stil te staan bij wat we met z’n allen op sportgebied voor elkaar hebben gekregen. Dat is iets om heel trots op te zijn, maar ook om zuinig op te zijn.”

DOOR ROELOF JAN VOCHTELOO

Ambassadeur: Erben Wennemars

Ex-topschaatser Erben Wennemars (39) werd in 2004 en 2005 wereldkampioen sprint. De duizendpoot is ambassadeur van het Jeugdportfonds en is als schaatscommentator actief voor NOS Studio Sport.

“De schaatsclub Stokvisdennen in mijn woonplaats Dalfsen heeft heel veel voor mij betekend. Zonder die club had ik nooit wereldkampioen kunnen worden, nooit al die mensen kunnen ontmoeten en was ik nooit de persoon geworden die ik nu ben.”

“Ik leerde er schaatsen toen ik vier jaar was. Mijn vader was penningmeester van Stokvisdennen en beheerder van de natuurijjsbaan. Bij ons thuis was het vanzelfsprekend dat mijn vader, als het ging vriezen, aan de slag moest. Hij zit nog altijd in het bestuur van de ijsclub en mijn moeder schenkt er nog altijd de warme chocolademelk in. Mijn vader heeft ook in het bestuur van de voetbalclub gezeten en zette zich met ziel en zaligheid in voor die verenigingen.”

Handjes

“Voor mij was het vanzelfsprekend dat bij Stokvisdennen alles geregeld werd. Later ben ik me wel gaan realiseren hoeveel mensen zich voor zo’n club inzetten. Toch kan zo’n sportclub altijd extra handjes gebruiken. Nu mijn beide zonen schaatsen bij Stokvisdennen ben ik zelf ook trainer en zit ik in allerlei commissies. Ik dacht altijd dat ik zoiets nooit zou gaan doen als ik later groot was, maar ik doe het met heel veel plezier.”

“Aan de ene kant vind ik dat je zelf iets moet bijdragen als je daar rondloopt, maar het is ook gewoon erg leuk om je club te helpen. Het vrijwilligerswereldje is een mooi

wereldje en het is fantastisch om te zien hoe blij die kinderen worden van sporten en hoeveel ze ervan leren. Daar wil ik mij graag voor inzetten. Je krijgt ook gewoon extra energie als je die kids ziet sporten en de natuurijjsbaan dankzij al die vrijwilligers weer open kan. Ik geloof in sport, in vitaliteit. Daarom zit ik bij PEC Zwolle in het bestuur van de maatschappelijke stichting en ben ik ambassadeur van het Jeugdportfonds.”

“Ik vind de campagne ‘Laat de sportclub niet in zijn hemd staan’ een hartstikke goed initiatief. We zitten namelijk in een veranderende omgeving. Mijn ouders zetten zich al meer dan veertig jaar in voor de schaatsclub, maar dat is eigenlijk niet meer van deze tijd. Iedereen wil wel iets doen, maar niet voor langere tijd. Daarom is het belangrijk dat we nadenken over manieren hoe we sportclubs goed en efficiënt kunnen organiseren en ze vrijwilligers kunnen blijven activeren.”

Erben Wennemars (1975) is tweevoudig wereldkampioen sprint, meervoudig wereldkampioen op de 1000 meter, 1500 meter en ploegenachtervolging én hij won twee bronzen medailles op de Olympische Spelen van Turijn in 2006. Anno 2015 is hij bekend als televisie- en radiopersoonlijkheid, is hij maatschappelijk ambassadeur van PEC Zwolle en nog altijd zéér sportief actief.

Het advies van Erben:

“Waardeer je vrijwilligers. Omdat zij onmisbaar zijn worden ze op 25 april in Zwolle in het zonnetje gezet. Normaal gesproken houden zij op de achtergrond alles draaiende, maar tijdens ‘Lang leve de club’ staan zij eens in het middelpunt.”

Ambassadeur: Minke Booij

Minke Booij (38) won met HC Den Bosch elf landstitels en was aanvoester van het elftal dat in 2008 (Beijing) olympisch hockeygoud won. Ze is ambassadrice van de stichting Naar een Veiliger Sportklimaat en per 1 maart is ze bij de KNVB gestart als manager vrouwenvoetbal.

“Ik kom uit een echte hockeyfamilie en toen ik voor het eerst zelf met een stick en bal aan de slag ging, was ik direct helemaal verkocht. Op mijn zevende ben ik lid geworden van HC Den Bosch, waar ik op mijn 31e afscheid heb genomen van het eerste elftal. In de tussentijd heb ik ongelooflijk veel tijd en energie in de sport gestoken.”

“Op de hockeyclub joeg ik mijn sportieve doelen na, maar het was ook de plek

waar ik enorm veel plezier heb gehad en veel vriendinnen heb gemaakt. Ik heb met die meiden successen gevierd, maar ook op privévlak veel dingen gedeeld. HC Den Bosch voelt voor mij echt als een tweede thuis. Ik ken daar iedereen en hoewel ik er minder kom dan vroeger, voelt het nog altijd erg vertrouwd om op de club te zijn.”

Verantwoordelijkheid

“Mijn goede vriendin en vroegere ploeg-

genoot Mijntje Donners is bestuurslid Tophockey dames en ik ondersteun haar momenteel door zaken rondom het eerste elftal te organiseren. Omdat ik vroeger vond dat ik als speelster van Dames 1 de verantwoordelijkheid had om te zorgen voor een goede aanwas heb ik training gegeven aan Meisjes C1 en B1, maar toen het hockeyen op hoog niveau steeds meer tijd en energie vergde ben ik daarmee gestopt.”

“Ik wist ook dat training geven niet iets was wat ik altijd wilde blijven doen en ben bewust gaan kijken welke vrijwilligersfunctie beter bij me paste. Toen ben ik in het bestuur van de businessclub gegaan en heb ik me als bladmanager en hoofdredacteur bezig gehouden met het sponsored magazine van de club. Of ik binnenkort als hockeymoeder langs de lijn sta? Dat weet ik nog niet. Mijn oudste zoon is vijf en hij gaf laatst aan dat hij graag op voetbal wilde. Die keuze laat ik uiteraard aan hem.”

Waardering

“In mijn tijd als jeugdspeelster waren er nog maar weinig betaalde krachten en nog altijd gebeurt het meeste op vrijwillige basis. De hele club draait op de mensen die hun tijd en energie erin willen steken. Als speelster van het eerste team is het goed om daar af en toe je waardering voor uit te spreken en ik hoop dat ik dat altijd goed gedaan heb.”

“Ik ondersteun deze campagne, omdat ik geloof in de kracht van kennisdeling. Clubs moeten elkaar niet als concurrent zien. Kijk wat voor vereniging je bent en wilt zijn en maak vervolgens gebruik van elkaars kennis en netwerk.”

Minke Booij (1977) maakte naam als international van het Nederlandse vrouwenhockeyteam en als speelster van HC Den Bosch. Ze kwam 227 keer uit voor Oranje en was in 2008 aanvoester van het elftal dat tijdens de Olympische Spelen in Peking de gouden medaille veroverde. Booij werkte bij de hockeybond KNHB en De Lotto; sinds begin dit jaar is zij aangesteld als manager vrouwenvoetbal bij de KNVB.

Het advies van Minke:

“Het kwam al even ter sprake: doe een vrijwilligersfunctie die bij je past. De sportvereniging is een hartstikke mooie omgeving om jezelf op een bepaald vlak te ontwikkelen. Ik neem m'n vader als voorbeeld. Hij had een eigen productiebedrijf en is nu met pensioen. Hij is niet het type om achter de bar te staan of om training te geven, maar hij zet nu z'n zakelijke kennis en netwerk in voor HC Den Bosch. Daar heeft de club iets aan en het houdt hem ook scherp.”

Ambassadeur: Kees Jansma

Kees Jansma (67) is sportjournalist en voorzitter van het Jeugdsportfonds. Tot voor kort was hij als perschef van het Nederlands elftal in dienst bij de KNVB.

“Alphense Boys, HC Doorn en DEV Doorn. Dat zijn de amateurclubs waar ik me voor inzet. Mijn zoontje van 10 speelt in de D’s van HC Doorn, die van 12 voetbalt in de D1 van DEV Doorn en mijn oudste zoon heeft jarenlang gevoetbald bij Alphense Boys, waar ik al meer dan 35 jaar langs de lijn sta. Bij die club ben ik (jeugd)leider, technisch adviseur en voorzitter geweest. Ik ben door Alphense Boys zelfs uitgeroepen tot erelid, maar boven alles ben ik supporter van de club.”

“Alphense Boys betekent veel voor mij, maar ik vind dat de club ook veel voor Alphen aan den Rijn betekent. Dat is een multiculturele stad geworden en in zo’n stad is een voetbalclub in voor- en tegenspoed een mooi sportief opvanghuis. De kantine is in mijn ogen de plek waar alles om draait. Daar maakt het niet uit wat je bent of hoeveel geld je hebt, daar is iedereen gelijk en gaat het over de politiek en het eerste elftal. Mijn vader was voorzitter van een voetbalclub, mijn broer (en ik) voetbalde(n)? en mijn zusje handbalde. Je kunt dus wel stellen dat ik met het clubhuisgevoel ben opgegroeid.”

‘Iedereen komt aan de beurt’

“Ik ben eind 2012 voorzitter van het Jeugdsportfonds geworden, omdat ik dat een mooie invulling van mijn vrije dagen vind. Dat ik me inzet voor mijn amateurclubs vind ik geen verdienste, eerder een noodzaak. Iedereen komt namelijk aan de beurt. Vandaar dat ik bij HC Doorn mijn wedstrijdje rijd en bij DEV Doorn leider van de D1 ben.”

Kees Jansma (1947) is sinds jaar en dag bekend als sportpresentator en producent. Hij werkte jarenlang bij Studio Sport en presenteert momenteel op Fox Sports het praatprogramma ‘De Tafel van Kees’. Hij was van 2004 tot en met 2014 perschef van het Nederlands elftal. Daarnaast is hij verknocht aan voetbalclub Alphense Boys, waarvan hij aan het begin van dit millennium ook enige tijd voorzitter was.

“Tegenwoordig heeft iedereen veel aan het hoofd en voor sportclubs wordt het steeds moeilijker om nieuwe vrijwilligersaanwas te krijgen. Toch kijk ik optimistisch naar de toekomst en hou ik me vast aan al die mensen om me heen die zich sinds jaar en dag vol enthousiasme en voor hoogstens een schouderklop inzetten voor de vereniging. Zo ben ik ook iedere keer weer opge-

togen als ik op het voetbal- of hockeyveld kom en er weer ouders en opa’s en oma’s klaarstaan om hun (klein)kinderen naar de wedstrijd te vervoeren. Toch kun je het belang van veel en goede vrijwilligers nooit genoeg benadrukken en daarom juich ik de campagne ‘Laat je sportclub niet in z’n hemd staan’ van harte toe.”

Het advies van Kees:

“Tracht – ook al beschikt je vereniging slechts over beperkte financiële middelen – om ouders te stimuleren om iets te doen en ze daarbij te begeleiden. Ik doe zelf alles met een natte vinger en heb eigenlijk geen idee of ik het goed doe. Ik weet dat het vaak al moeilijk genoeg is om überhaupt vrijwilligers te vinden, maar toch is het erg belangrijk dat zij gestuurd worden.”